

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII
Международная научная конференция студентов и молодых
ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International
Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE
BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023**

Однако, иногда среди молодежи можно встретить людей, которые увлечены религией до такой степени, что это начинает влиять на их поведение и отношение к жизни. Они могут стать излишне догматичными, отказываясь от определенных видов развлечений, общения с людьми другой веры, а также накладывать свои религиозные убеждения на других.

Кроме того, существуют случаи радикализации молодежи в Казахстане, которые связаны с пропагандой экстремистских исламских идеологий. Однако, правительство Казахстана принимает меры для противодействия экстремизму и терроризму, в том числе и через работу с молодежью.

Нельзя обобщать и считать, что все молодые люди в Казахстане являются религиозными фанатиками. Важно помнить, что каждый человек уникален и имеет свои собственные взгляды и убеждения, которые могут быть влиянием культуры, семьи, образования и других факторов.

В целом, отношение молодого поколения к религии может быть довольно разнообразным и зависит от многих факторов, таких как культурные и социальные тенденции, образование, личный опыт и т.д.

Молодое поколение и его отношение к религии - это сложный и многогранный вопрос, который зависит от многих факторов, включая культурные, социальные и личные. Несмотря на то, что некоторые исследования указывают на уменьшение интереса к традиционным религиозным практикам среди молодежи, все еще существует значительное количество молодых людей, которые придерживаются традиционных религиозных убеждений и практик. Более того, молодое поколение может проявлять интерес к эклектическим формам духовной практики, которые не связаны с традиционными религиозными учениями. В целом, вопрос о том, как молодые люди относятся к религии, продолжает вызывать большой интерес и требует дальнейшего исследования.

Список использованных источников

1. Молодёжь и религия. URL: <https://articlekz.com/article/15128>, дата доступа 12.03.2023
2. Уровень религиозности молодёжи Казахстана. URL: <https://stud.kz/ru/referat/show/94618>, дата доступа 15.03.2023
3. Религия и молодёжь. URL: <https://exclusive.kz/expertiza/obshhestvo/13137/>, дата доступа 17.03.2023

АОЖ 297.17

ДІНИ ЖӘНЕ ДІНТАНУЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІҢ МӘНІ

Нұрбопанова Гүлім Ералықызы

gulim.nurbopanova@mail.ru

Л.Н Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің «Дінтану және теология»

мамандығының 1 курс докторанты

Ғылыми жетекші - Т. Кеңшілік

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Қазіргі жаһандану процесінде әр ел өзінің ұлттық құндылықтары мен ұлттық бірегейлігін сақтауға тырысады. Дін белгілі бір идеологиялық білім ретінде елдің қазіргі әлеуметтік жағдайы үшін қажет екені белгілі. Сондықтан қазақстандық қоғамдағы этностардың алуан түрлілігін, конфессиялардың сипатын және ұлттық діни мұраның сақталуын ескере отырып, қазіргі зайырлы қоғамда дінтанушылар оқытатын дінді зерттеу қажет және бұл тақырып әрқашан өзекті болады.

Дін – адамзат пайда болған сәттен бері келе жатқан ерекше құбылыс. Дінтану діннің пайда болуын, оның функцияларын, даму барысын, құрылымын және әртүрлі бөліктерін, қоғамдық дамудың әртүрлі кезеңдерін және қазіргі діннің көптеген көріністерін, оның жеке адамдар мен жалпы қоғам өміріндегі орны мен рөлін, сондай-ақ оның мәдениеттің басқа салаларымен байланысы мен өзара әрекеттесуін зерттейді [1,53].

Қоғамда зайырлы дінтанушылармен бірге дінді терең түсіндіретін теологтарға үлкен сұраныс бар.

Дінтану – бұл дін туралы ғылыми пән ғана емес, сонымен бірге гуманитарлық пән, оның негізгі мақсаты білім алушылардың дін туралы түсінігін және оған объективті көзқарасын қалыптастыру болып табылады. Сондықтан бұл салада арнайы діни білімі бар мамандар жұмыс істеуі керек. Өкінішке орай, қазір мектептерде бұл пәнді дінтану мұғалімдері емес, басқа пәндер оқытушылары оқытады. Мектептерде дінтануды кәсіби дінтанушылармен оқыту мүмкіндігін қамтамасыз ету, сондай-ақ дінтану мұғалімдеріне арналған біліктілікті арттыру курстарынан өту қажет.

Мемлекеттің құрылуы мен тиімді жұмыс істеуі оның саясатының мазмұны мен бағытына тікелей байланысты. Қазіргі даму жағдайында мемлекеттің қажеттіліктеріне бейімделген саясатты қалыптастыру өте маңызды. Сонымен бірге мәселенің мәдени-өркениеттік аспектілері ерекше маңызға ие. Соңғы жылдардағы тәжірибе көрсеткендей, саясаттағы мәдени-өркениеттік параметрлерді елемеу қоғамдық өмірдің көптеген салаларында үлкен кедергілерді туындатады. Бұған дейін ескі саяси жүйенің күйреуі, экономикалық, саяси, мәдени және діни құндылықтар жиынтығының ыдырауы болған. Бүгінде біздің егемен мемлекетіміз жаңа мыңжылдыққа алғашқы қадамдарын жасады. Қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік өзгерістер проблемасына қызығушылық артып келеді. Жаңа мыңжылдықта діни компонент Республика эволюциясында маңызды рөл атқарады. Себебі елде жүргізіліп жатқан саяси және экономикалық реформалар адамдардың саясатқа, мәдениетке және дінге деген көзқарасын қайта қарауға ықпал етті. Сонымен бірге мемлекет пен діни топтар арасындағы қарым-қатынас қағидаттары қайта қаралды. Бұл табиғи құбылыс, өйткені дін әлеуметтік және саяси өзгерістер кезінде көптеген адамдар күнделікті өмірдің ауыртпалықтарынан бір сәтке жұбаныш береді. Қазіргі қоғамдағы діннің маңыздылығын шектен асырмай, дін азаматтық қоғамды қалыптастыруда маңызды рөл атқаратынын атап өткен жөн. Соңғы оқиғалар, әлемдегі діни және саяси экстремизм проблемасымен байланысты да осы тақырыптың өзектілігін көрсетеді.

Қазіргі ХХІ ғасырдағы дін мен діни білімнің тақырыптық мәселелері бойынша зерттеу деңгейі әртүрлі формада талқыланады. Күн тәртібіндегі бірінші тақырып болып отыр. 2003 жылдан бастап дүниежүзілік дін және дәстүрлі дін көшбасшыларының конференциясы өткізіліп келеді, ол үш жылда бір рет әлемдік діндер мен дәстүрлердің көшбасшыларын жинайды.

Дін және діни білім берудің маңызы мен мәні туралы шетелдік авторлардың еңбектерінің ішінде Б.Лоуренс, С.Мартин, Б.Штайнбах еңбектерін айтуға болады. Ресейлік авторлардан С.Дружиловский, Д. Олышанский, Л. Полонская және басқалардың жұмыстары бар. Алайда, діни ахуал шиеленісіп, діннің ықпалы күшейіп келе жатқан қазіргі әлемде қоғам әрқашан діни қатынастарға ерекше назар аударуы, ғылыми зерттеу міндеттерінен бас тартпауы, діни процестердің серпінді қозғалысына назар аударуы қажет.

Зерттеу пәні дін және дінтану саласындағы білім берудің мәні.

Әлемдік діндердің тарихы мыңдаған жылдарға созылады. Осы уақыт ішінде діни диалектиктер діни нанымдарды талдайтын көптеген еңбектер жазды. Бірақ 19 ғасырдың басынан бастап дін құбылысының өзін және оның тарихтағы орнын зерттеу басталды. Дін діннің құрамдас бөліктерін талдаумен, дін тарихымен және оның басқа мәдени салалармен өзара әрекеттесуімен байланысты.

Дінтану гуманитарлық ғылымдарға жатады. Дін тарих, философия, әлеуметтану және психологияның қиылысында. Дінтанушылар гуманитарлық ғылымдарды жақсы білуі керек. Бұл әлемдегі қазіргі діндердің жағдайын талдау кезінде қажет. Ол діни ағымдар мен конфессиялар туралы біліп, белгілі бір әлеуметтік топтардың өміріндегі діннің орнын түсінуі керек. Деректерді талдау және қорытынды жасау жеткіліксіз. Дінтанушы ғалымдар дұрыс ұсынылуы керек, өйткені оларда ғылыми ақыл-ой, сондай-ақ әдеби ұрпақ болуы керек.

Діни қайраткердің негізгі жұмыс орны-әлемдегі әртүрлі нанымдарды зерттейтін зерттеу орталығы. Дінтанушы ғалымдар академиялық зерттеулер жүргізіп қана қоймай, өз білімдерін университеттер, институттар және мектептің таңдаулы пәндері арқылы басқаларға бере алады.

Бүгінде дінтану ғылымына бір жарым ғасырдан астам уақыт бойы өмір сүріп келеді. Ол өткен ғасырдың ортасында басталып, бірнеше пәндерге бөлінді. Оларға дін философиясы, дін әлеуметтануы, дін психологиясы, дін тарихы, дін феноменологиясы, дін теологиясы және т. б. пәндер жатады.

Б. Джеймс тәжірибе ұғымын енгізді. 20. ғасырдың басында [2,74]. Осы кезеңге дейін дін философиясында рационалистік ой басым болды. Басқаша айтқанда, Гегель дінді абсолютті жанның өзін-өзі тану процесі ретінде қарастырды [3,85]. Оның "тәжірибе" категориясы онтологияға жаңа философиялық көзқарасты қажет етті және феноменология құбылыстарды идеалды тәжірибе дизайны ретінде ұтымды жалпылау туралы ғылым феноменологияға енгізілді[2,74].

Голландиялық тарихшы және діни философ Ван дер Лев діни тәжірибені білу үшін төзімділік пен эмпатияның таныс әдістерін қолдану керек деді [4,85]. Оның түсінігінде дінді зерттеу түсіндіру тақырыбына айналады.

Неміс-американдық протестанттық теолог, әлеуметтанушы және дінтанушы Йоахим Бах оның діни тәжірибесін өзінің тәжірибесі арқылы өзін-өзі тану деп санауға болады деп есептеді [5,95]. Әр адам Құдайдың бейнесі және әркімнің Құдайға деген құштарлығы бар деп саналады. И. Вач діни тәжірибені түсіну үшін герменевтикалық теорияны қолдануды ұсынады [5,95].

Дінтану және діни білім беру саласында негізінен оқытылатын бағыттар –діннің қоғамдағы рөлі, оның жеке тұлғаны қалыптастыру үшін маңызы, еліміздің көпконфессиялық сипаты, қазіргі уақытта дәстүрлі емес діни қозғалыстарға қатысқан экстремистер, діни терроризмнің өрлеу кезеңі, халықтың діни сауаттылығын арттыру, жастарға әртүрлі шетелдік қозғалыстардан ерекшеліктер жасау, бақылау және талдау елдегі және шетелдегі діни ахуал.

Жалпы, діннің қоғамдағы рөлінің артуымен қазіргі қоғам үшін дін және діни қызметкерлер мамандарын даярлау үшін орта және жоғары оқу орындарын құруға және қолдауға көбірек көңіл бөлінуі тиіс.

Осылайша, қазіргі Қазақстандағы діни білім қоғамдық өмірдегі жоғары білімнің маңызды саласы болып табылады, оның негіздері, тиісті құжаттардан оқу бағдарламасы, жинақталған тәжірибесі және халықаралық ғылыми және білім беру байланыстарын жандандыруға қосқан үлесі бар. Дінтану, білімнің басқа салалары сияқты, біздің заманымыздың талаптарына сәйкес біріктіріліп, байытылуы керек. Дінтану білімінің динамикасын арттыратын, алалаушылықты жоятын және практикалық сабақтардың санын арттыратын шаралар тиімді болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мень А. История религии 7-том, - М, 2001
2. Джеймс В. Многообразие религиозного опыта, - Н, 1902
3. Гегель Г, Философия религии, -Б, 1821
4. Ван дер Леув, Введение феминологию религии, Г, 1925
5. Вах И, Сравнительное изучение религий, 1958.